

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Valentina Inzka na Konferenciji o perspektivama evropske politike prema Bosni i Hercegovini u organizaciji Centra za politiku i upravljanje i Fondacije Heinrich Boll

Građani moraju reći NE još jednoj godini bijede

Dame i gospodo,

Današnji okrugli sto je prvi događaj u okviru inicijative EUROAD, koju pokreću Centar za politiku i upravljanje i Fondacija Heinrich Boll.

Samo ime inicijative je značajno – jer velika većina ljudi u Bosni i Hercegovini ima zajedničku želju, a to je da krenu evropskim putem.

Ali taj put je blokiran.

I to je opasno – za građane ove zemlje i za građane jugoistočne Evrope.

Dugoročno gledano, to je opasno za građane Evrope kao cjeline.

I upravo zato je u ovom momentu sva snaga naše politike – međunarodne zajednice zajedno sa bosanskohercegovačkim akterima – usmjerena na to da se nađe način da se izbjegnu prepreke na putu ka Evropi.

Dopustite da na početku kažem da smatram da se te prepreke *mogu* ukloniti i smatram da se mogu ukloniti još *ove godine*. Ne prihvatam i mislim da niko u Bosni i Hercegovini ne bi trebao prihvatiti argument da se u 2010. godini ništa ne može uraditi zato što su u oktobru izbori.

Zapanjujuće je – ali čini se da neki ljudi ne razumiju da ne možemo jednostavno sjediti s mirom i gledati kako se građane tjera da izdrže još jednu godinu ekonomske katastrofe i sve većeg siromaštva.

Političari tvrde da su im ruke vezane jer ako budu poduzimali teške mjere izgubiće glasove u oktobru.

To jednostavno nije racionalno.

Upravo je obrnuto.

Lideri koji pokazu da mogu djelovati efikasno kako bi riješili uzroke bijede u Bosni i Hercegovini *dobiće* glasove, a ne izgubiti ih.

Još jedna izjava koja se često čuje jeste da Evropska unija više nije raspoložena za proširenje i da zbog toga Brisel postavlja prepreke Bosni i Hercegovini, podiže mjerila, primjenjuje strože kriterije i slično.

Ni to nije tačno.

I svi dokazi govore da nije tačno.

Nakon samita održanog u Zagrebu prije jedne decenije i onog u Solunu tri godine kasnije, politika EU usmjerena je na to da pomogne zemljama Zapadnog Balkana da se približe punopravnom članstvu.

Ovako usmjerena politika je dobila ogromnu političku, finansijsku i tehničku podršku. Samo u naredne dvije godine, pomoć EU Bosni i Hercegovini iznosi skoro 400 miliona eura. Ovo je iznos bez vojnog i ostalog osoblja koje je respoređeno u zemlji u cilju implementacije Dejtona.

Put prema Evropi je jasno definiran Evropskim partnerstvom i Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Reforme na ovom putu nisu proizvoljne; one su koraci koji su donijeli stabilnost i prosperitet u EU i koje su dovele do brzog unapređenja životnog standarda u novim državama članicama.

I konačno, 27 država članica EU uspjele su da se usaglase i usvoje Lisabonski ugovor koji je osigurao institucionalne preduslove za buduća proširenja EU.

Prepreke koje se nalaze na putu članstva BiH u EU nije postavila EU. One se nalaze na strani Bosne i Hercegovine.

BiH mora da ih riješi. Zbog toga je toliko bitno mobilizirati svenarodnu podršku koja će vratiti Bosnu i Hercegovinu nazad na put prema Evropi.

Građani za Evropu

Posebno mi je drago što učestvujem u radu današnje konferencije jer je ona dio inicijative kojoj je cilj dovesti faktore civilnog društva u centar političke debate.

Kao što znate, moj ured i Švedska razvojna agencija sarađuju sa grupama civilnog društva u BiH u okviru inicijative Građani

za Evropu, u cilju organiziranja aktivnosti širom zemlje u kojima će građani moći sjesti zajedno sa predstavnicima političkih partija i razgovarati o konkretnim pitanjima koja se odnose na put članstva u BiH.

Prva debata je održana 10. februara, a prije septembra će biti održano još jedanaest debata koje će predstavljati dragocjen forum na kome se mogu detaljno i u javnosti razmotriti prijedlozi stranaka za provedbu programa integracije u EU.

Ciljevi ove inicijative su, vjerujem, veoma slični ciljevima EUROAD-a i nadam se da možemo ostvariti korisnu sinergiju mobiliziranjem komplementarnih elemenata unutar civilnog društva i nevladinog sektora kako bismo standard političke debate u Bosni i Hercegovini podigli na viši nivo i politiku učinili konstruktivnijom, efikasnijom i više usmjerenom na koristi koje proces integracije u EU donosi građanima ove zemlje.

Ovo nije samo hvale vrijedna težnja nego je i apsolutno politički imperativ, jer, pokazalo se da politički establišment, kada je prepušten sam sebi, ne može riješiti veće izazove.

Fiskalna kriza sa kojom se Federacija suočava predstavlja primjer političkog kao i ekonomskog neuspjeha.

A ekonomska kriza koja je uništila radna mjesta u svakom dijelu države direktna je posljedica činjenice da su reforme koje bi mogle unaprijediti poslovnu klimu, privući nove investicije i otvoriti nova radna mjesta u potpunosti zaustavljene iz političkih razloga.

Učinimo nemogućim ignorisati civilno društvo

Ako želimo promijeniti ovakvu situaciju moramo potpuno iskreno sagledati kako smo uopće zapali u ovaj škripac.

Veliki dio problema predstavlja pozicija civilnog društva u Bosni i Hercegovini – sindikata, aktivista za ljudska prava, predstavnika udruženja mladih i vjerskih organizacija, privrednih udruženja, profesionalnih udruženja, umjetnika i muzičara, pisaca i aktivista nevladinih organizacija.

Politička elita ignorira sve njih.

Pretpostavljam da neka utjeha aktivistima – iako ne prevelika – može biti činjenica da nisu sami. Ista politička elita ignorira većinu građana.

Možda najzapanjujuće u trenutnoj krizi u Bosni i Hercegovini je to što izgleda da političari svoje dužnosti obavljaju potpuno ravnodušno na katastrofe koje ih okružuju.

Tokom 2009. godine, izgubljeno je 70.000 radnih mjesta pa ipak stranke i dalje odbijaju da usvoje zakonske propise kojim bi se otvarala nova radna mjesta.

Mladi su prisiljeni da pohađaju škole kojima nedostaje finansiranja i univerzitete koji su korumpirani, pa ipak stranke i dalje odbijaju da usvoje zakonske propise koji bi pomogli da obrazovanje u BiH dostigne evropske standarde.

Stotine hiljada građana nema odgovarajuću zdravstvenu zaštitu i sastavlja kraj s krajem živeći sa nekoliko stotina maraka mjesečno pa ipak stranke i dalje odbijaju da prilagode davanja iz budžeta kako bi najugroženije kategorije dobile barem neku vrstu pomoći na koju imaju pravo.

Kako možemo okončati ovu stravičnu neosjetljivost za patnju drugih?

Tako što će političari platiti ceh za neuspjeh.

Kako se to može uraditi?

Pa, to je upravo pitanje na koje odgovor mogu uspješno dati EUROAD i Građani za Evropu i slične inicijative.

Jasno je da će aktivisti i dalje biti ignorirani osim ako se svim snagama budu borili za svoj cilj.

Pružanjem pomoći nevladinim organizacijama da efikasnije pregovaraju i lobiraju učinimo veliku uslugu ovoj zemlji.

Stanovništvo Bosne i Hercegovine pati zbog neprovođenja reformi – tu činjenicu treba objavljivati kako bi svaki pojedini građanin postao svjestan te činjenice.

Put u Evropu je blokiran neprovođenjem reformi – tu činjenicu treba objavljivati kako bi svaki pojedini građanin postao svjestan te činjenice.

Za to ne treba kriviti Evropsku uniju.

A izbori krajem ove godine ne trebaju biti izgovor.

Deset ili dvadeset ili trideset primjera izvanredne političke volje

Kada su građani ove zemlje, mediji, organizacije civilnog društva općenito, uspjeli jasno i energično zatražiti ukidanje viznog režima, politička elita je pokazala da, uprkos svojim različitostima, može implementirati mjere potrebne za uvođenje bezviznog režima. Do toga je došlo nakon nepotrebnog zastoja, ali je politička elita pokazala da može pronaći volju da djeluje u ime građana kada se suoči s energičnim zahtjevom.

Međutim, ne možete putovati u Evropu ukoliko nemate novaca jer ste ostali bez posla, ili zbog toga što je posao koji ste uspjeli naći tako slabo plaćen da čak i putovanje unutar Bosne i Hercegovine ugrožava porodični budžet, a da ne govorimo o putovanju u drugu zemlju.

Potrebno nam je deset ili dvadeset ili trideset energičnih zahtjeva vezanih za EU integracije koje će doći od građana BiH, kako bi se nekim čudom pojavila politička volja, kao što je to bilo u slučaju pitanja liberalizacije viznog režima.

Šta je s drugim reformama, reformama koje će privući investicije i otvoriti nova radna mjesta, reformama koje će obnoviti obrazovni sistem i sistem zdravstvene zaštite i penzioni sistem i infrastrukturu u fizičkom smislu?

Ukoliko političke elite ozbiljno namjeravaju da pred izborno tijelo u oktobru izađu nakon što četiri godine nisu uradili ništa da bi riješili ova pitanja, onda bi trebali da plate cijenu.

Ukoliko budu znali da će ta cijena biti visoka, onda će u narednih sedam mjeseci provesti reforme. Bezvizni režim je dobar početak, ali je to samo mali dio onoga što treba uraditi i mali dio onoga što se može uraditi ove godine.

Oni neće reagirati, ukoliko ne budu prinuđeni da reaguju.

Građani moraju naučiti tehnike koje će primorati njihove lidere da ispunjavaju svoja obećanja.

Nadam se da će ova konferencija pomoći u razvijanju nekih od ovih tehnika i da veliki dio njih može biti iskorišten u praksi, i osigurati pozitivan efekat, prije oktobra.

Hvala.